

יסוד התשובה צריך לעולם להיות מנח על התקון של להבא. ובתחלה לא ישים כל כף לעקר מערב על דבר העברה, כי אם יבוא מיד לעטק בתקון העבר ימצא מניעות רבות ויהיו דרכי התשובה וקרבת ד' קשים לפניו. אבל בהיותו עסוק באמת לתקן את מעשיו, הדבר מבטח שאו יצורוהו מן השמים גם כן על תקנת העבר.

בבפר משלי (טז, ה) בהפך ואמת יבופר עון. שלמה המלך רצה לומר כי מי שעושה גמילות חסדים לבני אדם, ראוי שיהיה ה' יתברך עושה אתו גם כן חסד לכפר עונותיו ואין מדקדק עמו במה שעשה מן החטאים, כי כך היא המדה שמי שעושה לפניו משורת הדין עושים עמו גם כן לפניו משורת הדין. ודבר זה עוד יתבאר כי מדה זאת בפרט מיוחד לזה, שכאשר האדם גומל חסדים ועושה טובות לבריות, שכך עושה ה' יתברך גם כן ונוהג מדת חסד עמו ומוותר לו ומכפר לו חטאיו.

רבותינו ז"ל מפרשים הכתוב הזה כי בעל גמילות חסדים ראוי לכפרת החטא, כי בעל גמילות חסדים יש בו הטוב הגמור שהוא מטיב לאחרים, ולאדם כמו זה יש לו זכות ודקות החמרי ואינו אדם חמרי גמור, כי החומר אינו משפיע רק הוא מקבל תמיד.

ודבר זה רמזו רבותינו ז"ל במה שאמרו אין עם הארץ חסיד (אבות פ"ב מ"ה), כי עם הארץ שהוא אדם חמרי אין לו מדת חסידות לעשות הטוב אל אחר, כי החומרי הוא מקבל ואינו משפיע לאחר, ולכך בעלי גומלי חסדים שעושים הטוב ומשפיעים לאחרים אינו חמרי רק יש לו זכות החומר, ובשביל זה מוכך גופו וחומר מן החטא אשר הם פתיות החמרי.